

panelið

Vandi er í at romantiskir dreymar káma burtur veruleikan

Orðið »bygdamenning« tykist hesi seinastu árin at vera vorðið eitt ganda- orð, men í politiska orða- skiftinum er týðuliga komið til sjóndar, at fólk hava lagt ymsan týðning í orðið. Fyri onkran polit- ikara týðir bygdamenningarpolitikkur tað, at all- ar iløgur í Havnini skulu stóðgast ella avmarkast og leggjast á bygdunum í staðin.

Mær tykir tað misskil- ing at bygdmenningarpolitikkurin verður tikin burtur úr einum lands- menningarpolitikki sum heild. Hetta eru tættir í sama máli, tí skulu vit liva ríkt tjóðskaparlív í landinum, tá er neyðugt at allir partar í samfelag- num trívast og mennast.

Samstundis sum menn av álvara fóru at tala um bygdmenning, fóru teir at nýta miðsavning sum ræðumynd.¹

Nú er tað okkum menn- iskjum í holdi borið, at vit hava ilt við at halda okk- um á miðjum vegi, men hava lyndi til at fara úr eini grøvini í hina. Óivað hevur miðsavningin í nógvum forum verið ov brád og mein fyri bygd- irnar, men vit mugu gera okkum greitt, at eini viss- ari miðsavning sleppa vit ikki undan í okkara litla samfelag, um vit skulu hava nøkulunda fram- komnar og tíðarhóskandi stovnar, ikki minst innan heilsuverkið og innan skúlaskapin. Vit hava hvørki figgjarglignar grund- arlag ella fólkagrundarlag undir fleiri slíkum stov- num kring landið.

Tann fólkaflyting frá bygdunum til stórláss- ini, sum av álvara tók seg upp í árunum eftir seinra heimsbardaga, hevur ver- ið sera mein fyri nógvir bygd- ir og oyggjar. Har tað var áður eitt blómandi lív við nógvum ungdomi, kom afturgongd og mis- trivnaður. Nógvar staðir hevur tað ikki verið gjø- rligt til lítar at rokja bæ og haga, fyri ikki at tala um bjørgini.

Øll mugu vera sam- d, at landið sum heild gerst fátækari og minni, um bygdin verða av- toftaðar ella mistrivast, og tað ríkidemið, sum for- færnir hava lagt í bæ og haga kring bygd- ir lands- ins fer fyri skeytið.

Ein miðvisur føroyskur bygdmenningarpolitikk- ur varð fyrstu ferð skrá- settur í einum politiskum skjali, tá landsstýrissam- gangan millum javnaðar- flokkin, tjóðveldisflokk- in og fólkaflokkin varð skip- að í 1974. Í samgongu- skjalinum flokkanna mill- um verður sagt:

»Í bygdum og økjum í landinum, har lítið arbeiði er, verður kannað, hvat virksemi er best hóskandi. Tryggjast má, at ein ver- ulgur bygdmenningarpoli- tikkur, sum fevnir um øll øki í landinum, verður fæddur, og kann landið ganga á odda í útbygging, har einstaklingar ikki rekka.«

Fyrstu úrslitini av hes- um menningarpolitikki eru so smátt farin at vísa seg, uttan tó at verulig vend er komin í. Skulu

bygdin trívast, fólk- ið — og tá serstakliga ung- domurin — trívast og stóðast, so verður neyð- ugt at taka tung tøk og at gera radikalar lógarbroyt- ingar, ið tað neyvan finst lógtingsmeiriluti fyri í ló- uni.

Tey bættu og stóðugt batnandi samferðsluvið- urskiftini hava gjørt tað liviligari í nógvum bygd- um, men her eru enn tung tøk at taka — og eiga at verða tikin.

Í teimum stóru og mið- alstóru bygdunum í Fø- oyum er týðulig broyting hend hesi seinastu árin, og tað er fyrst av øllum at takka hinum økta heima- fiskiskapinum fyri. Her er ikki minni enn talan um eina kollvelting, og eg meti tað sum týðningar- mesta tættin í bygd- menningarpolitikkinum, at landsins myndugleikar

gera alt, ið gerast kann til tess at tryggja og verja fiskimiðini kring landið, soleiðis at fiskur kann fá- ast upp á land í bygd- unum.

Útróðurin á smábýgd- unum hevur sín týðning, víst so, men her verður tað jarðarbrúkið og smá- idnaður, sum skal gera tað liviligt. Fyri at ein bygd kann trívast, er eitt neyð- ugt manningargrundarlag neyðugt. Nógvar bygd- ir sakna hetta grundarlag, men tað tykist sum streymurin er í ferð við at venda. Tað verða alt fleiri, ið skilja, at eydnan er ikki bert at finna á stórláss- unum, men at eydnan júst kann vera at finna í litlu bygdini og í at rokja bygdina saman við øðrum monnum, har hvør maður hevur sín týðning og mannavirði.

Landbúnaðurin á smá-

plássunum er í dag so nógv darvaður av ognar- viðurskiptunum og trupul- leikunum at sleppa av við framleiðsluna, at tað kann neyvan roknast við eini nýggjari menningartíð fyri hesar bygd- ir, uttan at hesi viðurskipti koma í rættlag.

Spurningurin um uttan- biggjajørðina varð í sinari tíð reistur á tingi av tjóð- veldisflokkunum og hevur síðan fleiri ferðir verið havdur á lofti, men tað hevur verið sum at vísa hundi brand. Menn hava rættuliga talað seg heitar um hesa árás á heilaga ognarrættin. Tó má tað sigast at vera burtur av allari leið og beinleiðis ómoralskt, at fólk, ið búgva á stórlássunum, skulu sita við jørð á smá- plássunum, jørð, sum tey ongantíð siggja til og sum er teimum, ið eftir eru á bygdunum, til miklan ampa og ónáðir. Fyrrrenn lógtingsmenn eru fúsir til at fremja eina radikala lóggávu á hesum øki, bæði viðvíkjandi tí at jørðin hoyrir bygdini til og at jørðin eigur at leggjast í hóskandi brúkeindir, kann eingin menning væntast á smáplássunum. Møguleikarnir at sleppa av við búnaðarframleiðsl- una fyri ein hóskandi pris eru harafturat so vánaligir í lótni, at ein ábót her er ein megintreyt, og tað ber ikki til at tala um verulig- an bygdmenningarpoli- tikk, um ikki landsins stýri er til reiðar at bota um stóðuna her.

Eingin dugir at meta einbýli, sum tað er vert, sigur orðatakið, og sum áður nevnt tykist ein nýggjur streymur at vera í ferð við at taka seg upp, ein streymur frá bý til bygd. Menniskjan er sum fuglurin, stundum tekur hann berg, og stundum er bergið oyðið, sigur onkur rithøvundur.

Allir føroyingar ynskja eftir, at liv og trivnaður aftur verður um bygd- ir landsins, og mangur er hann, ið hevur havt ein trega fyri bringuni, tá hann hevur gingið gjøgn- um eina bygd, ið hann áð- ur hevur upplivað í blóm- andi lívi, men har deyðin nú andar úr hvørjum skoti. Men vit verða at gera okkum greitt, at vendin kemur ikki í av sær

Í dag:

Olavur Michelsen, lærari, býráðslimur og blaðstjóri. — Vit vera at gera okkum tað greitt, at ein hin mesti vandin fyri bygdmenningarpolitikkinn liggur í tí, at romantiskir dreymar káma burtur veruleikar dagsins. Skal bygdmenningarpolitikkurin eydnast, so er neyðugt at meta út frá naknum veruleikum eins og í øðrum politiskum málum, skriv- ar Olavur Michelsen m.a. í panelgreinini

sjálvum. Tað skal offur- vilji til, skal liv og triv- naður aftur skapast á bygdunum.

Vinnuligar og figgjarg- ligrar grundir eru til at blása nýtt liv í smábýgd- irnar, tær kunnu aftur gerast týðningarmikil tættir í landshúsræhaldi okkara, men vit hava eis- ini mentunarligar grundir til at reka bygdmenning- arpolitikk. Doyggja bygd- irnar út, tá hvørur ein virðismikil tættur í føy- oyskum menningarlívi, og tað hevur víst seg, at føy- oyska tjóðin altið hevur fingið kanska sínar stors- tu málsliðu og skaldligu gávur frá bygdunum.

At enda vera vit at gera okkum tað greitt, at ein hin mesti vandin fyri bygdmenningarpolitikk- in liggur í tí, at romant- iskir dreymar káma burt- ur veruleikar dagsins. Skal bygdmenningarpoli- tikkurin eydnast, so er neyðugt at meta út frá naknum veruleikum eins og í øðrum politiskum málum.

Olavur Michelsen

— Tey bættu og stóðugt batnandi samferðsluviðurskiftini hava gjørt tað liviligari í nógvum bygdum, men her eru enn tung tøk at taka — og eiga at verða tikin, skrivur Olavur Michelsen. Henda myndin er tikin umborð á Sam